

Vår saksbehandler
Marthe Hagberg

Digitaliseringsdirektoratet
Postmottak@digdir.no
Kopi: helene.hoggen@digdir.no

Vår dato
2020-04-30

Vår ref.
023/1

Deres dato

Deres ref.
19/01489

Innspill fra Standard Norge til handlingsplan for økt andel grønne og innovative offentlige anskaffelser

Vi viser til Digitaliseringsdirektoratets oppfordring om å gi innspill til hva som skal til for å øke andelen grønne og innovative offentlige anskaffelser. Standard Norge støtter arbeidet med å lage en handlingsplan for grønne og innovative anskaffelser, og er av den oppfatning at anskaffelser er et viktig virkemiddel når det gjelder å påvirke samfunnet i ønsket retning.

Samarbeid på tvers

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet vil Digitaliseringsdirektoratet ha ansvar for handlingsplanen som vil utarbeides i samarbeid med Miljødirektoratet, og det skal ses nærmere på offentlige anskaffelser som vil berøre ulike sektorer som for eksempel transport, bygg og anlegg, helse og ikt.

Standard Norge mener at god forankring og klare prioriteringer er viktig i arbeidet med å utvikle for eksempel en sirkulær økonomi. Samarbeid på tvers er helt nødvendig når internasjonale retningslinjer utvikles, og standardisering er en virkningsfull måte å adressere ulike utfordringer som mangel på ressurser og klimaendringer. Systematisk tenkning, felles krav og sertifisering er ulike virkemidler for å få til for eksempel god miljøledelse, og standarder er med på å legge til rette for nettopp dette.

På globalt plan er samordning mellom FN og standardiseringsorganisasjonen ISO viktig. På tilsvarende måte er det på europeisk plan viktig med samordning mellom EU/EFTA og standardiseringsorganisasjonen CEN, og på nasjonalt plan mellom enkeltlands myndigheter og deres nasjonale standardiseringsorganisasjon. I Norge vil dette typisk være mellom sentrale og lokale myndigheter og Standard Norge. Den typiske arbeidsfordelingen vil være at myndighetene gjennom sine styrende dokumenter setter mål, ambisjonsnivå og gjerne også konkrete tidfestede grenseverdier, mens Standard Norge leverer standarder til bruk for alle typer næringsaktører som sørger for at ambisjonsnivå innfris og at grenseverdier overholdes.

Grønne anskaffelser

Det pågår for tiden et internasjonalt arbeid med å utvikle standarder som skal brukes i forbindelse med innføring av sirkulær økonomi. Standard Norge jobber med tematikken i en norsk speilkomité, som følger det internasjonale arbeidet, og som skal sikre at norske interesser blir ivaretatt i utviklingen av standarder som fremmer ressurseffektivitet og samtidig reduserer kostnader, avfall og forurensning.

Politisk styring av sirkulærøkonomi er nødvendig for å lykkes. Det er imidlertid like viktig at sirkulær økonomi innpasses i åpne markeder. Først når politisk styring og et markedsrettet næringsliv trekker i samme retning mot innføring og praktisering av sirkulær økonomi er vi på riktig vei.

Innovative anskaffelser

Samarbeid på tvers er også viktig for innovative anskaffelser. OECDs nettverk OPSI (Observatory of Public Sector Innovation) har utviklet en erklæring som tilkjenner behovet for å arbeide

systematisk med innovasjon som en del av kjernevirksomheten i offentlig sektor. Det er et behov for å utvikle innovasjonsevnen i offentlig sektor og det offentlige spiller en sentral rolle i å påvirke innovasjon gjennom økt oppmerksomhet på innovative anskaffelser. Økt systemkompetanse innen innovasjon er sentralt, og gjennom utvikling av standarder kan dette internaliseres og bli en del av styringssystemene.

Det pågår et standardiseringsarbeid innen innovasjonsledelse internasjonalt, og Norge bidrar inn i dette arbeidet med sin kompetanse. Standard Norge har etablert en norsk speilkomiteé som følger opp det internasjonale arbeidet, og denne komiteen har både dialog med og består av aktører som er relevante i arbeidet med innovative anskaffelser. Utvikling av standarder, som oppleves relevante for det norske markedet, er et viktig virkemiddel for å styrke og skape nye næringer gjennom innovative anskaffelser.

Ansvarlige anskaffelser

Det er etablert et europeiske arbeid på oppdrag fra EU-kommisjonen/EFTA med å utvikle en standard for integritet og ansvarlighet i anskaffelsesprosessen. Norge deltar aktivt i dette arbeidet sammen med 10 andre europeiske land. Formålet med den nye standarden er å styrke troverdigheten og tilliten til anskaffelsesprosessen i offentlige virksomheter på tvers av landegrensene. Standarden skal også bidra til effektiv gjennomføring av avtaler og forpliktelser. Forenkling og økning av den grenseoverskridende handelen basert på offentlige anskaffelser er en viktig del av dette. Komiteen skal også vurdere behovet for å utarbeide standardiseringsdokumenter på andre områder innen offentlige anskaffelser, særlig med tanke på miljøaspekter. Som en forlengelse av dette vil et område som er egnet for standardisering være å utvikle parametere knyttet til måling av effekten av innkjøp i et bærekraftperspektiv.

Offentlige anskaffelser som et virkemiddel

Offentlige anskaffelser er et viktig virkemiddel for å legge til rette for både sirkulær økonomi, økt innovasjon og ansvarlighet i anskaffelsesprosessen, og standarder bidrar i denne forbindelse til systematisering, effektivisering og forenkling i næringslivet og samfunnet. Standardisering innen offentlige anskaffelser bør derfor fremheves som et viktig virkemiddel og tiltak for å øke andelen grønne og innovative anskaffelser, og i bransjer med mange ulike oppdragsgivere er det spesielt relevant med standardiserte og balanserte kontrakter. For å få til dette må det samarbeides på tvers av myndigheter, land, organisasjoner, offentlige innkjøpere og private leverandører.

Generelt om standarder og standardisering

Standard Norge utvikler standarder på de fleste områder i samfunnet. Vi er en nasjonal standardiseringsorganisasjon, og det norske medlemmet i CEN, den europeiske standardiseringsorganisasjonen og ISO, den globale standardiseringsorganisasjonen.

En standard er en felles «oppskrift» eller et felles regelsett som aktørene i bransjen blir enige om. Standarder bidrar til systematisering, effektivisering og forenkling i næringslivet og samfunnet. En studie fra 2018¹ viser at standarder bidrar til økonomisk vekst og produktivitet. Studien, som er gjort i de nordiske landene, viser at standarder er knyttet til 28 prosent av veksten i BNP og 39 prosent av veksten i arbeidsproduktivitet de siste 40 årene. Disse effektene kommer blant annet som følge av at standarder er en effektiv måte å spre kunnskap og beste praksis i hele markedet, samt at det bidrar til enklere skalering av teknologi og løsninger.

Standarder utformes gjennom konsensusbaserte prosesser der alle relevante interessenter har mulighet til å delta. Dette bidrar i stor grad til at standardene tas i bruk fordi partene har vært involvert i prosessene med å finne de riktige løsningene. Gjennom Standard Norge skjer denne utviklingen i samsvar med internasjonalt anerkjente prosedyrer. Vi er ansvarlig for at standardene revideres jevnlig slik at de er i samsvar med utviklingen nasjonalt og internasjonalt.

¹ Menon-publication no. 31/2018 "The influence of standards on the Nordic economies".

I EU har man i flere tiår benyttet standardisering som metode for harmonisering og forenkling av regelverket. Innenfor en rekke områder er det blant annet gjennom det europeiske standardiseringsarbeidet etablert de samme spilleregler for virksomheter i hele Europa.

Standard Norge samarbeider gjerne videre med Digitaliseringsdirektoratet for å sikre at standarder kan bidra i arbeidet med økt andel grønne og innovative anskaffelser.

Med hilsen
for Standard Norge

Anne Kristoffersen